การพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากนวัตกรชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

Develop of Knowledge Transfer and Skill for Using Intellectual Health Promotion in The Elderly Innovation by Community Innovator Participation Approach to Elderly Caregiver

พัชราภัณฑ์ ไชยสังข์ มณีรัตน์ เอี่ยมอนันต์* ยชญ์รวินทร์ จรบุรมย์ วรรัตน์ มากเทพพงษ์
Phatcharaphan Chaiyasung Maneerat Aiamanan* Yodrawin Jornburom Worarat Magteppong
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จ.ปทุมธานี ประเทศไทย 12110
Faculty of Nursing, Rajamangala University of Technology Thanyaburi Pathumthani Thailand 12110

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากผู้นำชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การพัฒนาการถ่ายทอดความรู้โดยการสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน และระยะที่ 2 กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยโดยวางแผนการปฏิบัติร่วมกับนวัตกรชุมชน เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมฯ 2) แบบประเมินความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรม และ 3) แบบประเมินทักษะการถ่ายทอดความรู้ของนวัตกรฯ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบด้วยการทดสอบที ผลการวิจัยพบ 1) การพัฒนากิจกรรมประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ การให้ความรู้ การฝึกอบรมให้ความรู้ และ ฝึกทักษะปฏิบัติ 2) หลังเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะฯ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะ และการถ่ายทอดความรู้การใช้นวัตกรรมฯ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชน ควรทำตั้งแต่การค้นหาปัญหา การจัดรูปแบบของกิจกรรมจะส่งผลให้เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน และความสามัคคีกันในชุมชน

คำสำคัญ: นวัตกรรม, นวัตกร, ผู้ดูแล, และผู้สูงอายุ

Abstract

This research is research and development aimed at developing and evaluating knowledge transfer activities and skills in using innovations for promoting cognitive health among the elderly, with the participation of community leaders in transferring knowledge to caregivers of the elderly. The research is divided into two phases: Phase 1 involves the development of knowledge transfer methods through focus group discussions with community leaders, and Phase 2 involve the research process and procedures, including action planning in collaboration with community innovators. The tools used for data collection were 1) knowledge transfer

Corresponding Author: *E-mail: Maneerat.a@hotmail.com
ได้รับทุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ประจำปีงบประมาณ 2566

วันที่รับ (received) 1 ต.ค. 2567 วันที่แก้ไขเสร็จ (Revised) 29 ธ.ค. 2567 วันที่ตอบรับ (accepted) 11 ม.ค. 2568

activities and innovation skill training 2) a knowledge and skills assessment form. 3) a community innovator knowledge transfer skills assessment form. Data were analyzed using mean, standard deviations, and paired t-tests.

The findings revealed that 1) The development of knowledge transfer activities consisted of three activities: knowledge dissemination, training sessions, and practical skills training. 2) After participating in knowledge transfer and skills training activities, the sample group demonstrated a significantly higher mean score in knowledge, skills and the ability to transfer knowledge related to the use of innovation compared to their score before the activities, with statistical significance ($p<.05$). Therefore, developing knowledge transfer activities with participation from people in the community should start from identifying the issues. The design of the activities will lead to continuity, sustainability, and unity within the community.

Keywords: innovation, innovator, caregivers, and elderly

บทนำ

การถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งถ่ายทอดระดับบุคคล กลุ่มหรือองค์กร กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ไปยังผู้ที่ต้องการความรู้ หรือการได้มาซึ่งความรู้ของผู้ที่ต้องการความรู้ เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ความรู้กระจายและถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสมทั่วทั้งองค์กรมีความหลากหลาย ได้แก่ การสื่อสารภายในองค์กร เช่น สิ่งพิมพ์ เครื่องเสียง วีดิทัศน์ การเยี่ยมชมงาน ทัศนศึกษา การหมุนเวียนหน้าที่/ เปลี่ยนงาน ระบบพี่เลี้ยง การสื่อสารด้วยการเขียนเป็นการบันทึกรายงานประกาศข่าวสารการประชุม แต่ในปัจจุบันกระบวนการมีส่วนร่วมได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารสำหรับการให้ความรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนไปยังกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป[1]

การถ่ายทอดการใช้นวัตกรรมเพื่อดูแลผู้สูงอายุในชุมชนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดอบรมและฝึกทักษะเพื่อสอนการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น นวัตกรรมทางสุขภาพ โดยมีการสร้างคู่มือและสื่อการสอนที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้[2] นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสนับสนุนกัน การฝึกอบรมสมาชิกในครอบครัวและอาสาสมัครจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ การเปิดโอกาสให้ทดลองใช้นวัตกรรมในสถานที่จริงและจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจ จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมและสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมได้อย่างเต็มที่[3] ทำให้การดูแลมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุ

การพัฒนาโปรแกรมการกรอกตาตามแนวนอนเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุ[4] พบว่าช่วยกระตุ้นและฟื้นฟูการทำงานของสมอง โดยทดลองในชุมชนเคหะรังสิตคลองหก ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าความจำของผู้สูงอายุที่มีความจำพร่องดีขึ้นภายใน 14 วัน การกรอกตาตามแนวนอนช่วยเพิ่มการเรียกคืนความจำและปรับปรุงคลื่นไฟฟ้าสมอง นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือดไปยังสมองและเสริมสร้างเซลล์ประสาท นวัตกรรมนี้ถูกออกแบบให้ใช้งานง่ายด้วยฟังก์ชันอัตโนมัติ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้เอง แม้จะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีในบ้าน ผลงานนี้เป็นการพัฒนาที่ตอบโจทย์การดูแลผู้สูงอายุในชุมชนที่มีประชากรสูงอายุถึงร้อยละ 14.88 และเป็นส่วนหนึ่งในการลดต้นทุนการดูแลและชะลอความเสื่อมของสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นักวิจัยเล็งเห็นความสำคัญถึงการถ่ายทอดความรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมนับเป็นหัวใจของการพัฒนาจิตสำนึกเป็นแรงผลักให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่เกิดจากความกตัญญู วัฒนธรรม การศึกษาด้วยตนเอง และการดูงาน รวมทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดจากงานวิจัย เป็นการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้ และทักษะการใช้นวัตกรรมการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญานวัตกรรมเครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวแบบอัตโนมัติจากนักวิจัยสู่ผู้นำชุมชนทางด้านสุขภาพโดยพัฒนาให้เป็นนวัตกร สู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

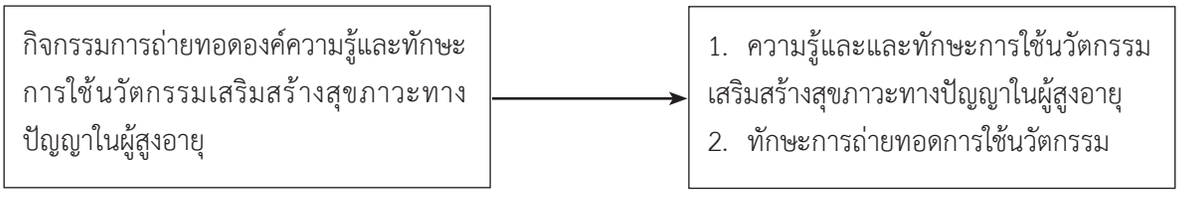
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุและเป็นชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากผู้นำชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุจากผู้นำชุมชนและสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่เกิดจาการเรียนรู้จากการถ่ายทอดจากงานวิจัยเป็นการเรียนรู้ของผู้นำชุมชน[5] และการถ่ายทอดองค์ความรู้[1] การเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาและการใช้นวัตกรรมจากกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ จากผู้นำชุมชนโดยพัฒนาให้เป็นนวัตกร และถ่ายทอดต่อสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุในการดูแลผู้สูงอายุ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุและเป็นชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยังยืน โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชนหมู่ 9-14 ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การสำรวจพื้นที่ เอกสารรายงานข้อมูลชุมชนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองหก และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. การสนทนากลุ่มกับชุมชน ทำการรวบรวมปัญหาและความต้องการของชุมชน จำนวน 10 ราย เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาความต้องการและแนวทางการพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากนวัตกรชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
3. การจัดเวทีเสวนากับนวัตกรชุมชน เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทั้งสภาพปัญหา/ความต้องการ กิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยการประชุมปรึกษากลุ่ม (Group discussion) จำนวน 61 คน

ระยะที่ 2 การดำเนินขั้นตอนการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์กิจกรรมร่วมกับนวัตกรชุมชนและนักวิจัย ใช้การสนทนากลุ่ม และสรุปผลการสนทนากลุ่ม
2. จัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ และการใช้นวัตกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา จากนักวิจัยสู่นวัตกรโดยมีนักวิจัยเป็นผู้ถ่ายทอด และผู้ดำเนินรายการ อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม กับนวัตกรชุมชน และใช้แบบทดสอบ (Test) เพื่อประเมินความรู้ ทักษะการใช้นวัตกรรมและทักษะการถ่ายทอดสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุจากการทำกิจกรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้คำนวณขนาดตัวอย่างโดย ใช้โปรแกรม G*Power กำหนด ขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ .40 การประมาณค่าขนาดอิทธิพลของ[6] งานวิจัยนี้จัดกระทำกลุ่มตัวอย่างทั้งตำบล จึงเลือกขนาด Large ประเภท Difference between two mean และใช้ Statistical Methods เป็น t-test ความน่าจะเป็นความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทที่ หนึ่ง (α) เท่ากับ.05 อำนาจการทดสอบ (1-β) เท่ากับ 0.90 ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างกลุ่ม เท่ากับ 55 คน (df = 54) และเพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลทำ ให้ได้ตัวอย่างกลุ่มละ 61 คน ผู้วิจัยคัดกรองกลุ่มตัวอย่างที่คุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusions Criteria)

1. ยินดีสมัครใจ และเต็มใจในเข้าร่วมการวิจัย โดยลงนามความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย

2. ยินดีใช้นวัตกรรม “เครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวนอนแบบอัตโนมัติสำหรับผู้สูงอายุ” ครบต่อเนื่องทุกวันเป็นเวลา 14 วัน

3. มีสุขภาพดี ไม่มีโรคประจำตัว ไม่มีปัญหาหรือได้รับบาดเจ็บที่สมองหรือการผ่าตัดสมอง

เกณฑ์การคัดออก (Exclusions Criteria)

1. มีปัญหาสุขภาพ หรืออาการเจ็บป่วย ที่ต้องรับการรักษา ระหว่างการเข้าร่วมการวิจัย

2. ใช้นวัตกรรม “เครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวนอนแบบอัตโนมัติสำหรับผู้สูงอายุ” ไม่ครบ

เครื่องมือในการวิจัย และคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ และทักษะการใช้นวัตกรรมเครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวนอนแบบอัตโนมัติสำหรับผู้สูงอายุในเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุ ใช้แบบทดสอบ (Test) เพื่อประเมินความรู้ และทักษะจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้ มีกิจกรรมทั้งหมด 3 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 2 สัปดาห์หลังจากนักวิจัยให้ความรู้, สาธิต และสาธิตย้อนกลับ กับกลุ่มนวัตกร และมอบหมายให้นวัตกรฝึกทบทวนการปฏิบัติด้วยตนเองก่อนนำไปถ่ายทอดสู่ผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งโดยปกติ นวัตกร จะเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุทุกเดือน โดยมีนักวิจัยเป็นพี่เลี้ยง และขอให้นวัตกรทบทวนประเด็นสำคัญก่อนไปใช้เครื่องนวัตกรรม และฝึกประสบการณ์ครั้งต่อไป รวม 6 สัปดาห์ กิจกรรมประกอบด้วย

ครั้งที่ 1 จัดการให้ความรู้ เรื่องความสำคัญของนวัตกรรมเครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวนอนแบบอัตโนมัติในผู้สูงอายุ ฟื้นฟูการทำงานของสมองผู้สูงอายุได้โดยสามารถลดการเสื่อมถอยด้านเชาว์ปัญญา (cognitive function) และทางด้านสติปัญญา (intellectual function) 1 ชั่วโมง 1 ครั้ง มีกิจกรรมสันทนาการ

ครั้งที่ 2 จัดการฝึกอบรมให้ความรู้ ฟังก์ชั่นของนวัตกรรมเครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวนอนแบบอัตโนมัติในผู้สูงอายุ และวิธีการใช้งาน ฝึกการใช้งานของเครื่อง ฝึกวิธีการถ่ายทอดความรู้จาก นวัตกรสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ 2 ชั่วโมง 1 ครั้ง มีกิจกรรมสันทนาการ

ครั้งที่ 3 ฝึกปฏิบัติ นวัตกรออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ นำนวัตกรรมเครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวนอนแบบอัตโนมัติในผู้สูงอายุไปใช้กับผู้สูงอายุ และถ่ายทอดวิธีการใช้สู่ผู้ดูและผู้สูงอายุ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ในการดูแลฟื้นฟูการทำงานของสมองผู้สูงอายุได้โดยสามารถลดการเสื่อมถอยด้านเชาว์ปัญญา (cognitive function) และทางด้านสติปัญญา (intellectual function) โดยมีนักวิจัยเป็นพี่เลี้ยง และมาสรุปปัญหาอุปสรรครวมกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลนวัตกร ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพจำนวนผู้สูงอายุในการดูแล ผู้ดูแลหลัก

2.2 แบบทดสอบความรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ และการใช้นวัตกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ตอบถูก ได้ 1 ตอบผิดได้ 0

2.3 แบบประเมินทักษะการใช้นวัตกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา จำนวน 10 ข้อ ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ให้คะแนนเป็นรายข้อตามการถ่ายทอดองค์ความรู้ การให้คะแนน 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปากกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

2.4 แบบประเมินการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมจากนวัตกรรมเครื่องส่งเสริมการกรอกตาตามแนวนอนแบบอัตโนมัติสำหรับผู้สูงอายุผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบประเมินการถ่ายทอดองค์ความรู้[7] ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ให้คะแนนเป็นรายข้อตามการถ่ายทอดองค์ความรู้ การให้คะแนน 5=มากที่สุด 4=มาก 3= ปากกลาง 2= น้อย 1= น้อยที่สุด

2.5 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาความต้องการและแนวทางการพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจาก นวัตกรชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

คุณภาพของเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม ที่สร้างโดย ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม และให้อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาชุมชน และการดูแลผู้สูงอายุ ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา สื่อต่างๆ ที่ใช้ให้ความรู้ การพัฒนาทักษะการใช้นวัตกรรมที่ใช้ในการทำกิจกรรม

จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ให้เหมาะสมกับบริบทของนวัตกร ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุในชุมชน ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แบบใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) 0.88

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ร่วมวิจัย โดยกำหนดให้ยินยอมเข้าร่วมวิจัยภายใต้หลักเกณฑ์ของจริยธรรมในการวิจัย ได้แก่ หลักการเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย และหลักความยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และก่อนการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย (Certificate of Approval: COA) หมายเลข RMUTT_REC No.Exp 77/66 ให้การรับรองวันที่ 29 กันยายน 2566 วันหมดอายุใบรับรองวันที่ 28 กันยายน 2567 อีกทั้งผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยตลอดจนคุณสมบัติและขั้นตอนการใช้นวัตกรรมให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลฟังอย่างละเอียด เมื่อการวิจัยเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะทำลายหลักฐานข้อมูลทันที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงบรรยาย หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired t-test กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากผู้นำชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุของนวัตกรก่อนและหลังเข้าโปรแกรมฯ (n=61)

ตัวแปร/ ระยะ	M	SD	t	p-value
ด้านความรู้				
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	6.41	1.79	-13.148	<.001
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	8.38	0.99		
ด้านทักษะการใช้นวัตกรรม				
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	3.66	0.32	-5.188	<.001
หลังเข้ากิจกรรม	4.32	0.47		

*p-value <.05

ผลการวิจัย

จากตารางที่ 1 พบว่านวัตกรมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ และทักษะการใช้นวัตกรรมสูงขึ้นหลังจากเข้าโปรแกรมพัฒนาการถ่ายทอดความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<.05) จากการประเมินทักษะการถ่ายทอดความรู้ของนวัตกรเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ และการใช้นวัตกรรมเครื่องส่งเสริมการกรอกตาเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการถ่ายทอดความรู้ของนวัตกรก่อนและหลังเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจาก นวัตกรชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ (n=61)

ตัวแปร/ ระยะ	M	SD	t	p-value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	3.62	0.45	-5.581	<.05
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	3.94	0.21		

*p-value <.05

จากตารางที่ 2 พบว่านวัตกรมีคะแนนเฉลี่ยในการถ่ายทอดความรู้สูงขึ้นหลังจากเข้าโปรแกรมพัฒนาการถ่ายทอดความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากผู้นำชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ พบความสำเร็จของกิจกรรมฯ ระหว่างการดำเนินกิจกรรมนวัตกร ผู้ดูแลและผู้สูงอายุต่างให้ความร่วมมือและความสนใจเป็นอย่างดี ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ สามารถสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยค้นพบว่าความผูกพันในชุมชน หรือการที่นวัตกรบางส่วนเป็นผู้ใหญ่ที่คนในชุมชนนับถือเป็นปัจจัยสำคัญทำให้บรรยากาศการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นไปอย่างธรรมชาติและเป็นกันเอง สอดคล้องกับการศึกษา[8] ที่กล่าวว่าปัจจัยความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ คือ วัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคล อีกทั้งการที่ผู้วิจัยมีเอกสาร คู่มือ ประกอบการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา[9] ที่กล่าวว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้สามารถรวบรวมถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ เอกสารรายงาน คู่มือต่างๆ ที่คนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้นั้นได้ง่ายและนำประยุกต์ใช้ได้อย่างรวดเร็ว และการศึกษา[10] ที่ให้ข้อเสนอว่าสำหรับผู้สูงอายุควรมีผู้ช่วยเหลือและให้ปฏิบัติตามคำแนะนำตามคู่มือของผู้วิจัยอย่างชัดเจน

ทั้งนี้การพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากนวัตกรชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ได้พบข้อจำกัดที่สามารถนำไปปรับปรุงได้ในอนาคต ดังนี้ การสนทนาเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้นวัตกรที่อยู่ในวัยสูงอายุอาจต้องใช้เวลามากกว่าวัยอื่นสอดคล้องกับการศึกษา[11] ที่กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพคือความสามารถของพยาบาลที่จะตระหนักรู้ความสามารถในการรับรู้เข้าใจความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และต้องติดตามความคิดความรู้สึกของตนเอง เช่น การมีทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุ และไม่ด่วนตัดสินใจ รวมถึงต้องมีความเป็นมิตรกับผู้สูงอายุในชุมชนสอดคล้องกับการศึกษา[12] ที่ให้ข้อเสนอว่าบุคลากรทางการพยาบาลและวิชาชีพอื่นควรทำงานแบบบูรณาการให้ชุมชนด้วย อีกทั้งการใช้ภาษาเขียนที่ใช้ในเล่มคู่มือโปรแกรมต้องให้เข้าใจง่าย ภาพประกอบต้องช่วยให้เข้าใจเนื้อหาสาระ การใช้โทนสีสดใส และขนาดตัวอักษรต้องอ่านง่ายสบายตา สอดคล้องกับผลการวิจัย[13] ที่พบว่าโทนสีที่อ่านง่ายสบายตา ได้แก่ โทนสีสดใส และการใช้ขนาดตัวอักษรสำหรับทำสื่อให้ผู้สูงอายุควรคำนึงถึงการใช้ตัวอักษรที่อ่านชัดเจนสบายตา แต่ไม่ใหญ่จนเกินไป ช่องว่างระหว่างตัวอักษรและช่วงว่างระหว่างบรรทัดไม่อัดแน่นเกินไป

2. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุจากผู้นำชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยในการถ่ายทอดความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากช่วงกิจกรรมฯ นักวิจัยได้จัดให้มีผู้ช่วยนักวิจัย และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นพี่เลี้ยง ผู้วิจัยให้ความรู้ สาธิตและสาธิตย้อนกลับ กับกลุ่มนวัตกร และมอบหมายให้นวัตกรฝึกทวบทวนการปฏิบัติด้วยตนเองก่อนนำไปปฏิบัติถ่ายทอดกับผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผ่านกระบวนการและเทคนิคการถ่ายทอดนวัตกรรม เป็นการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนรู้เนื่องจากกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมจากผู้นำชุมชนสู่ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดเห็นและความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลักสอดคล้องกับการศึกษา[14] ที่พบว่าวิธีการหรือเทคนิคการถ่ายทอดมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การบอกเล่าเรื่องราว ถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร การสาธิตและการปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1. สามารถพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมโดยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน ตั้งแต่การค้นหาปัญหา การจัดรูปแบบของกิจกรรมส่งผลให้เกิดความยั่งยืนและความสามัคคีกันในชุมชน

2. การถ่ายทอดความรู้จากนวัตกรในชุมชนสู่ผู้ดูแลทำให้เกิดความผูกพันในชุมชน ความเคารพนับถือจนผู้ดูแลสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้สูงอายุได้เป็นกันเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การนำกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะการใช้นวัตกรรมไปจัดกิจกรรมพัฒนาศัยภาพของ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในโรคอื่น ๆ เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่

2. ควรพัฒนาต่อยอดในส่วนของตัวนวัตกรรมในเชิงพานิชย์โดยปรับรูปแบบให้สวยงาม สะดวกต่อการใช้งานมากขึ้น

3. ควรพัฒนาการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยเพิ่มจำนวนนวัตกรรมให้เพียงพอในการใช้งานต่อกลุ่มประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่

4. ควรพัฒนาตัวคู่มือโปรแกรมโดยปรับภาษาให้มีความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

References

1. Thanakornkul W, Tarasawat S, Chaojindarach T, Ng-erninta K, & Raisri W. A Model of Critical Knowledge Transfer within and outside Golden Jubilee Medical Center thorough Exhibitions. Mahidol R2R e-Journal. 2018; 5(1): 17-29. (in Thai)
2. Chunthawangso P. Innovaation for improving the quality of life of the elderly. Journal of Buddhist Innovation and Management. 2024; 7(2): 219-30. (in Thai)
3. Ratchathawan R, Kaewkrajok T, Jongkatekit W, Phromkaew P, Sumdangsan D, & Thonglert D. The Community Participation Process in Well-being Development. Journal of Southern Technology. 2018; 11(1): 231-8. (in Thai)
4. Chaiyasung P, Jornburom Y, Kwanboonchan, U, Wises N., Magteppong W, Sridet R, et.al. Development of House Design to Enhance Intellectual Well - Being in The Elderly. The Journal of Prapokklao Hospital Clinical Medical Education Center. 2021; 38(4): 482-90. (in Thai)
5. Owens TR, & Wang C. Community-based learning: A foundation for meaningful education reform. Omaha: University of Nebraska at Omaha; 1996.
6. Cohen J. Statistical power for the behavioral sciences. 2nd ed. New York: Academic Press; 1977
7. Srisuantaeng S, Tanphichai P, & Chanabun P. Development of knowledge transmission activities about rice from adults to youth at Don-Tao-It village Nakhon Pathom. Proceedings of the 9th Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus Conference. Plants and Biotechnology, Animals and Veterinary, Education and Development Sciences. Nakhon Pathom (Thailand): Kasetsart University. Kamphaeng Saen Campus. 2012.
8. Boonprakong K., & Sarawanawong J. knowledge management for community in the king's royally initiated laem phak Bia environmental research and development project. Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University. 2019; 12(1): 1-13. (in Thai)
9. Nonaka I, & Toyama R. The knowledge-creating theory revisted: knowledge creation as a synthesizing process. Journal of Knowledge Management Research & Practice. 2003; (1): 2-10.
10. Robrujen S, & Thongkrun V. The Development of Exercise Innovation for Enhancing The Quality of Life Elderly with Knee Osteoarthritis Kumuang Sub-district Warinchamrab District Ubon Rathcathani Province. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2020; 21(3): 442 -52. (in Thai)
11. Jack K, Ridley C, & Turner S. Effective communication with older people. Nursing Older People. 2019 May 29. doi: 10.7748/nop.2019.e1126. Epub ahead of print. PMID: 31468756.

12. Meebunmak Y, Khamthana P, Intana J, Thanabunpoung P, Boonmee L, & Voraroon S. Study of Age-Friendly City in Health Region 5th. Journal of The Royal Thai Army Nurses .2023; 24(2): 446 -55. (in Thai)
13. Chitrakorn A. A Development of Infographic Media Using Health Belief Model to Promote Health Awareness in Elderly through Line Application. Journal of Arts Management. 2021; 5(3): 877-94. (in Thai)
14. Suton L. Application of the Elderly Wisdom to support the programs of Senior Citizens Club: A Case Study in Senior Citizens Council of Thailand (SCCT). Master's dissertation. Bangkok: Thammasat University. 2008. (in Thai)